

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

ANTONIO TIZZANO

της 15ης Ιανουαρίου 2004¹

1. Με την παρούσα υπόθεση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσάπτει στην Ελλάδα ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ ως εκ του ότι εφήρμωσε για το ούζο μειωμένο φορολογικό συντελεστή κατώτερο εκείνου που εφαρμόζεται σε άλλα αλκοολούχα ποτά.

μελών εσωτερικούς φόρους οποιασδήποτε φύσεως, ανωτέρους από εκείνους που επιβαρύνουν άμεσα ή έμμεσα τα ομοειδή εθνικά προϊόντα.

I — Νομικό πλαίσιο

Κανένα κράτος μέλος δεν επιβάλλει στα προϊόντα των άλλων κρατών μελών εσωτερικούς φόρους, η φύση των οποίων οδηγεί έμμεσα στην προστασία άλλων προϊόντων.»

Η κοινοτική ρύθμιση

2. Ως γνωστόν, το άρθρο 90 ΕΚ ορίζει:

3. Σύμφωνα με την οδηγία 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων καταναλώσεως που επιβάλλονται στην αλκοόλη και στα αλκοολούχα ποτά² (στο εξής: οδηγία 92/83), τα αλκοολούχα ποτά υποδιαιρούνται σε πέντε μέρη, έκαστο των οποίων αντιστοιχεί σε μία κατηγορία: μέρος I «μπύρα» (άρθρα 1 έως 6), μέρος II «κρασί» (άρθρα 7 έως 10), μέρος III «ποτά παρασκευαζόμενα με ζύμωση» (άρθρα 11 έως 15), μέρος IV «ενδιάμεσα προϊόντα» (άρθρα 16 έως 18) και μέρος V «αιθυλική αλκοόλη» (άρθρα 19 έως 26).

«Κανένα κράτος μέλος δεν επιβάλλει άμεσα ή έμμεσα στα προϊόντα άλλων κρατών

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — ΕΕ L 316, σ. 21.

4. Το άρθρο 19 της οδηγίας ορίζει:

— τα οινοπνευματώδη ποτά που περιέχουν προϊόντα σε διάλυμα ή όχι.»

«1. Τα κράτη μέλη επιβάλλουν ειδικό φόρο καταναλώσεως στην αιθυλική αλκοόλη σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.

6. Ακολούθως, κατά την έννοια του άρθρου 21 της οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόζουν «τον ίδιο συντελεστή ειδικού φόρου καταναλώσεως σε όλα τα προϊόντα στα οποία επιβάλλεται ο ειδικός φόρος καταναλώσεως επί της αιθυλικής αλκοόλης».

2. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους συντελεστές τους σύμφωνα με την οδηγία 92/84/ΕΟΚ.»

7. Εντούτοις, το άρθρο 22 της οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να «εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές ειδικού φόρου καταναλώσεως για την αιθυλική αλκοόλη που παράγεται από μικρά αποστακτήρια [...]», υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι «οι μειωμένοι συντελεστές που θεσπίζουν ενδεχομένως εφαρμόζονται εξίσου στην αιθυλική αλκοόλη που παραδίδουν εντός του εδάφους τους ανεξάρτητοι μικροί παραγωγοί από άλλα κράτη μέλη».

5. Εξάλλου, το άρθρο 20 της ίδιας οδηγίας προβλέπει:

«Για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ο όρος “αιθυλική αλκοόλη” περιλαμβάνει:

8. Επί πλέον, κατά την έννοια του άρθρου 23:

— όλα τα προϊόντα με αποκτημένο ογκομετρικό αλκοολικό τίτλο άνω του 1,2 % vol, τα οποία υπάγονται στους κωδικούς ΣΟ 2207 και 2208, ακόμη και όταν τα εν λόγω προϊόντα αποτελούν μέρος προϊόντος υπαγόμενου σε άλλο κεφάλαιο της ΣΟ,

«Τα ακόλουθα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές κατώτερους του ελάχιστου συντελεστή, αλλά δεν δύνανται να ορίσουν τους συντελεστές αυτούς σε επίπεδο χαμηλότερο κατά πλέον του 50 % του κανονικού εθνικού τους συντελεστή για την αιθυλική αλκοόλη, στα εξής προϊόντα:

— τα προϊόντα των κωδικών ΣΟ 2204, 2205 και 2206 με αποκτημένο ογκομετρικό αλκοολικό τίτλο άνω του 22 % vol,

1) Η Γαλλική Δημοκρατία, σε ό,τι αφορά το ρούμι, όπως ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 4, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου,

το οποίο παράγεται από ζαχαροκάλαμο που συγκομίζεται στον τόπο παρασκευής, όπως εκτίθεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού, και έχει περιεκτικότητα σε πτητικές ουσίες εκτός αιθυλικής και μεθυλικής αλκοόλης τουλάχιστον 225 γραμμάρια ανά εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης και αποκτημένο αλκοολικό τίτλο κατ' όγκο τουλάχιστον 40 %.

«Για να μπορεί το αλκοολούχο ποτό με άνισο να ονομάζεται ούζο, πρέπει:

- 2) Η Ελληνική Δημοκρατία, σε ό,τι αφορά τα αρωματισμένα αλκοολούχα ποτά με άνισο που ορίζονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1576/89, τα οποία είναι άχρωμα και έχουν περιεκτικότητα σε ζάχαρη το πολύ 50 γραμμάρια ανά λίτρο και στα οποία τουλάχιστον το 20 % του αποκτημένου αλκοολικού τίτλου του τελικού προϊόντος αποτελείται από αλκοόλη που αρωματίζεται με απόσταξη σε παραδοσιακούς χάλκινους άμβυκες, ασυνεχούς λειτουργίας, χωρητικότητας μέχρι και 1 000 λίτρων.»

— να παρασκευάζεται αποκλειστικά στην Ελλάδα

— να λαμβάνεται με σύμμιξη αλκοολών που έχουν αρωματιστεί, με απόσταση ή διαβροχή, με σπόρους ανίσου και ενδεχομένως μαράθου, μαστίχα από το ιθαγενές μαστιχόδενδρο της Χίου (*Pistacia lentiscus Chia ή Latifolia*) και άλλους αρωματικούς σπόρους, φυτά και καρπούς. Η αλκοόλη που έχει αρωματιστεί με απόσταξη πρέπει να αντιπροσωπεύει το 20 % τουλάχιστον του αλκοολικού τίτλου του ούζου.

Το εν λόγω προϊόν αποστάξεως πρέπει:

9. Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1989, για τη θέσπιση των γενικών κανόνων σχετικά με τον ορισμό, τον χαρακτηρισμό και την παρουσίαση των αλκοολούχων ποτών³ (στο εξής: κανονισμός 1576/89), προέβλεπε προηγουμένως, στο άρθρο 1, παράγραφος 4, στοιχείο ιδ', περίπτωση 3, ότι:

— να λαμβάνεται με απόσταξη μέσα σε χάλκινους παραδοσιακούς άμβυκες, ασυνεχούς λειτουργίας, χωρητικότητας μέχρι και 1 000 λίτρων

— να έχει αλκοολικό τίτλο όχι κατώτερο του 55 % vol και όχι υπέρτερο του 80 % vol.

3 — ΕΕ L 160, σ. 1.

Το ούζο πρέπει να είναι άχρωμο και η περιεκτικότητά του σε ζάχαρη να μην υπερβαίνει τα 50 γραμμάρια ανά λίτρο.»

10. Ακολούθως, πρέπει να υπομνηστεί περαιτέρω ότι η οδηγία 92/84/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την προσέγγιση των συντελεστών των ειδικών φόρων καταναλώσεως για τα αλκοολούχα ποτά και την αλκοόλη⁴ (στο εξής: οδηγία 92/84), επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μην εφαρμόζουν συντελεστές κατώτερους από ένα κατώτατο όριο. Συγκεκριμένα, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1:

«Από 1ης Ιανουαρίου 1993 ο ελάχιστος συντελεστής των ειδικών φόρων καταναλώσεως για την αλκοόλη και την αλκοόλη που περιέχεται σε διάφορα ποτά [παραγόμενα από τα ενδιάμεσα προϊόντα, το κρασί και την μπύρα] ορίζεται σε 550 ECU ανά εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης».

11. Τέλος, κατά το άρθρο 7, σημείο 1, της οδηγίας:

«Η Ελληνική Δημοκρατία μπορεί να επιβάλλει μειωμένο συντελεστή ειδικού φόρου καταναλώσεως στην αιθυλική αλκοόλη που καταναλώνεται στους νομούς Λέσβου, Χίου, Σάμου, Δωδεκανήσου και Κυκλάδων και στα ακόλουθα νησιά του Αιγαίου πελάγους: Θάσος, Βόρειες Σποράδες, Σαμοθράκη και Σκύρος.

Ο μειωμένος συντελεστής, ο οποίος μπορεί να είναι κατώτερος από τον ελάχιστο συντελεστή, δεν μπορεί να υπολείπεται κατά περισσότερο από 50 % του κανονικού εθνικού συντελεστή που ισχύει για την αιθυλική αλκοόλη.»

Η εθνική ρύθμιση

12. Η Ελλάδα μετέφερε στην εσωτερική έννομη τάξη της την οδηγία 92/83 με τον νόμο 2127/93.

13. Με βάση τον ανωτέρω νόμο, ο βασικός συντελεστής του ειδικού φόρου καταναλώσεως ανά εκατό λίτρα καθαρής αλκοόλης ορίστηκε σε 293,709 δραχμές (ήτοι 0,861949 ευρώ), μειώνεται, όμως, κατά 50 % για το ούζο, βάσει του άρθρου 26 αυτού.

II — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

14. Κατόπιν ορισμένων καταγγελιών ιδιωτών, οι οποίοι διαμαρτύρονταν για την εκ μέρους των ελληνικών αρχών εφαρμογή ενός συντελεστή ειδικού φόρου ευνοϊκότερου για το ούζο από τον εφαρμοζόμενο για άλλα αλκοολούχα ποτά όπως το τζιν, η βότκα, το ουίσκυ, το ρούμι, η τεκίλα και το άρακ, η Επιτροπή, αφού προηγουμένως ζήτησε διευκρινίσεις από τις ανωτέρω αρχές, απηύθυνε στις 16 Δεκεμβρίου 1998 έγγραφο οχλήσεως, προσάπτοντας παράβαση του άρθρου 90 ΕΚ. Μη πεισθείσα από τις ληφθείσες απαντήσεις, κάλεσε, με αιτιολογημένη γνώμη

⁴ — ΕΕ L 316, σ. 29.

της 10ης Αυγούστου 1999, την Ελλάδα να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα για την παύση της φερόμενης παραβάσεως. Ενόψει της αρνήσεως του οικείου κράτους να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη αυτή γνώμη, η Επιτροπή άσκησε στις 6 Δεκεμβρίου 2001 ενώπιον του Δικαστηρίου την παρούσα προσφυγή.

15. Η Επιτροπή και η Ελληνική Δημοκρατία κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου.

16. Με έγγραφο της 4ης Απριλίου 2003, το Δικαστήριο κάλεσε την Επιτροπή να διευκρινίσει αν τα προβληθέντα για τη θεμελίωση της προσφυγής της επιχειρήματα ισοδυναμούν με αμφισβήτηση του κύρους του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83. Κλήθηκε επίσης το Συμβούλιο να υποβάλει παρατηρήσεις συναφώς. Επί πλέον, το Δικαστήριο κάλεσε την Επιτροπή να διευκρινίσει πώς η Ελλάδα θα καθίστατο εφικτό να εφαρμόσει το προμνησθέν άρθρο της οδηγίας χωρίς να παραβιάσει ούτε το άρθρο 90 ΕΚ ούτε την οδηγία 92/84 περί καθορισμού των ελαχίστων συντελεστών που τυγχάνουν εφαρμογής επί της αλκοόλης και των αλκοολούχων ποτών. Τέλος, το Δικαστήριο κάλεσε την Επιτροπή να διευκρινίσει αν η Γαλλική Δημοκρατία έκανε χρήση και με ποιον τρόπο της αναγνωριζόμενης από το άρθρο 23, σημείο 1, της οδηγίας 92/83 ευχερείας.

17. Απαντώντας στα ανωτέρω ερωτήματα, η Επιτροπή και το Συμβούλιο υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις στις 17 Απριλίου και 5 Μαΐου 2003 αντιστοίχως.

18. Επίσης, η Επιτροπή και η Ελληνική Δημοκρατία συμμετέσχον στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Σεπτεμβρίου 2003.

19. Με δικόγραφο που κατέθεσε στο Δικαστήριο στις 6 Μαΐου 2002, το Ηνωμένο Βασίλειο ζήτησε να παρέμβει υπέρ των αιτημάτων της Επιτροπής. Το αίτημα έγινε δεκτό με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 25ης Ιουλίου 2002. Εντούτοις, το Ηνωμένο Βασίλειο ουδεμία υπέβαλε έγγραφη παρατήρηση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ούτε συμμετέσχε στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 16ης Δεκεμβρίου 2003.

III — Νομική ανάλυση

A — Επί του απαραδέκτου της προσφυγής λόγω της όψιμης κινήσεως της προ της ασκήσεως της προσφυγής φάσεως

Σύνθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

20. Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι θέσπισε το φορολογικό καθεστώς που αποτελεί αντικείμενο της αμφισβητήσεως το 1993, σε πλήρη συμφωνία με το άρθρο 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83, και ότι είχε ενημερώσει περί αυτού εγκαίρως την Επιτροπή, κατά την

έννοια του άρθρου 29 της οδηγίας. Επ' ευκαιρία, η Επιτροπή δεν είχε προβάλει καμία ένσταση και μόλις στις 28 Απριλίου 1997 κοινοποίησε επί της ουσίας τις αμφιβολίες της ως προς το συμβιβαστό του καθεστώτος αυτού προς το άρθρο 90 ΕΚ.

21. Κατά την άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως, το γεγονός ότι η Επιτροπή, μολοντί είχε λάβει γνώση από το 1993 της αμφισβητούμενης εθνικής διατάξεως, έθεσε σε κίνηση διαδικασία παραβάσεως μετά την πάροδο ορισμένων ετών συνιστά προσβολή των αρχών της καλής πίστewος, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφαλείας δικαίου.

22. Η άποψη της Επιτροπής είναι διαφορετική. Κατ' αυτήν, συγκεκριμένα, διαθέτει ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας όχι μόνο ως προς τον χρόνο ασκήσεως, δυνάμει του άρθρου 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, της προσφυγής, αλλά και ως προς τη σκοπιμότητα κινήσεως της σχετικής προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας. Στην προκειμένη περίπτωση, συγκεκριμένα, έκρινε σκόπιμο να ενεργήσει κατόπιν καταγγελίας εκ μέρους τρίτων ενδιαφερομένων. Εν πάση περιπτώσει, συνεχίζει η Επιτροπή, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να δικαιολογούν τη διατήρηση εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως που έρχεται σε αντίθεση με τους κανόνες της Συνθήκης, επικαλούμενα τον τυχόν όψιμο χαρακτήρα της προσφυγής λόγω παραβάσεως.

Εκτίμηση

23. Επί του συγκεκριμένου σημείου, φρονώ ότι η άποψη της Επιτροπής είναι πιστότερη έναντι μιας ευρέως γνωστής και σταθερής κατευθύνσεως της κοινοτικής νομολογίας.

24. Πράγματι, όπως υπενθύμισε η Επιτροπή, από την ως άνω νομολογία προκύπτει ότι εναπόκειται στην ίδια να αποφασίσει αν και πότε είναι σκόπιμο να ασκήσει προσφυγή βάσει του άρθρου 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ⁵ και ότι εναπόκειται πάντοτε στην ίδια να αποφασίσει αν είναι σκόπιμο να κινήσει την αναφερόμενη στο πρώτο εδάφιο του ίδιου άρθρου διαδικασία, η οποία προηγείται και έχει λειτουργική σχέση με την ένδικη φάση⁶. Είναι προφανές, νομίζω, ότι στην ανωτέρω παραδοχή δεν μπορεί να μην εμπίπτει και η υπέρ της Επιτροπής αναγνώριση της διακριτικής ευχέρειας ως προς το πότε έρχεται να κινήσει την προαναφερθείσα προ της ασκήσεως της προσφυγής φάση.

25. Παρατηρώ, εξάλλου, ότι η άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως ισοδυναμεί με την επιβολή αποσβεστικής προθεσμίας για την άσκηση της εξουσίας της Επιτροπής να κινήσει την εν λόγω διαδικασία και, συνακόλουθα, περιορισμό της εξουσίας αυτής που δεν απαντά σε κανένα από τα κείμενα

5 — Βλ. μεταξύ άλλων αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1968, 7/68, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 805), της 14ης Δεκεμβρίου 1971, 7/71, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1049, σκέψεις 5 και 6), της 10ης Απριλίου 1984, 324/82, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1984, σ. 1861, σκέψη 12), και τέλος της 10ης Μαΐου 1995, C-422/92, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1995, σ. I-1097, σκέψη 18).

6 — Βλ., επί παραδείγματι, απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1989, 247/87, Star Fruit κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 291, σκέψη 11).

και δεν μπορεί να συναχθεί εμμέσως, ακόμη και επ' ονόματι των αρχών της καλής πίστεως, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφαλείας δικαίου.

Β — Επί των προκαταρκτικών ζητημάτων σχετικά με την ύπαρξη κοινοτικής διατάξεως εγκριτικής της αμφισβητούμενης εθνικής νομοθεσίας

26. Τοσούτω μάλλον καθόσον το Δικαστήριο δεν παρέμεινε αδιάφορο έναντι των επιταγών που είναι συνυφασμένες με τις ανωτέρω αρχές, αν ληφθεί υπόψη ότι είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι, «σε ορισμένες περιπτώσεις, η τυχόν υπερβολική διάρκεια της προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασίας, προβλεπόμενης στο άρθρο 169 της Συνθήκης [νυν άρθρο 226 ΕΚ, το ίδιο, όμως, μπορεί να ειπωθεί, κατά τη γνώμη μου, για την υπερβολική καθυστέρηση ως προς την κίνηση της διαδικασίας], είναι δυνατόν να καταστήσει για το καθού κράτος μέλος δυσχερέστερη την αντίκρουση των επιχειρημάτων της Επιτροπής και να προσβάλει έτσι τα δικαιώματά του άμυνας»⁷.

Σύνθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

29. Με την απάντησή του επί της από 4 Απριλίου 2003 (βλ. ανωτέρω σημείο 16) ερωτήσεως του Δικαστηρίου περί παροχής διευκρινίσεων, το Συμβούλιο, χωρίς να εγείρει τύποις ένσταση απαραδέκτου, αντικρούει ότι η Επιτροπή, με την παρούσα προσφυγή, δεν θέτει στην πραγματικότητα υπό αμφισβήτηση το συμβιβαστό της συμπεριφοράς της Ελληνικής Κυβερνήσεως προς το κοινοτικό δίκαιο αλλ' ευθέως το κύρος του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83.

27. Πάντως, εναπόκειται στο καθού κράτος μέλος να προσκομίσει τις αποδείξεις επί των εν λόγω δυσχερειών και της επιπτώσεώς τους κατά την άσκηση του δικαιώματος άμυνας. Στην προκειμένη, όμως, περίπτωση, η Ελλάδα όχι μόνο δεν απέδειξε αλλ' ούτε καν επικαλέστηκε το επιχείρημα.

30. Εντούτοις, κατά την άποψή του, τούτο είναι ασυμβίβαστο με το σύστημα των ενδίκων βοηθημάτων που έχει καθιερώσει η Συνθήκη. Τούτο, όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο, «διακρίνει τις προσφυγές των άρθρων 226 ΕΚ και 227 ΕΚ, με τις οποίες επιδιώκεται να αναγνωρισθεί ότι ένα κράτος μέλος παρέβη τις υποχρεώσεις του, από τις προσφυγές των άρθρων 230 ΕΚ και 232 ΕΚ, με τις οποίες επιδιώκεται να ελεγχθεί η νομιμότητα των πράξεων ή παραλείψεων των κοινοτικών οργάνων». Και τούτο επειδή ακριβώς τα δύο αυτά ένδικα μέσα έχουν διαφορετικούς στόχους και διέπονται από

28. Υπό το φως των προεκτεθέντων, θεωρώ, ως εκ τούτου, απορριπτέο τον παρόντα λόγο απαραδέκτου.

⁷ — Απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2000, C-359/97, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 2000, σ. I-6355, σκέψη 28).

διαφορετικές ρυθμίσεις⁸. Το να επιτραπεί στην Επιτροπή να αμφισβητήσει, στα πλαίσια προσφυγής λόγω παραβάσεως, ήτοι πέραν της προθεσμίας του άρθρου 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ, το κύρος πράξεως που εξέδωσε άλλο θεσμικό όργανο δεν συμβιβάζεται —εξακολουθεί να υποστηρίζει το Συμβούλιο— με την αρχή της ασφαλείας δικαίου, βάσει της οποίας οι κοινοτικές πράξεις δεν μπορούν να αποτελούν επ' αόριστο αντικείμενο αμφισβητήσεως.

31. Με τη δική της απάντηση επί της ερωτήσεως του Δικαστηρίου περί παροχής διευκρινίσεων, η Επιτροπή αμφισβητεί τη συναγωγή παρομοίων συμπερασμάτων, υποστηρίζοντας ότι στην πραγματικότητα η παρούσα προσφυγή βάλλει κατά της συμπεριφοράς της Ελληνικής Κυβερνήσεως και ότι ως εκ τούτου δεν σκοπεί με κανέναν τρόπο να θέσει υπό αμφισβήτηση το κύρος του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83.

32. Για να εξηγήσει τα χρονικά σημεία και τις λεπτομέρειες της ίδιας πρωτοβουλίας, η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Socridis. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, όπως συνάγεται από την ως άνω απόφαση, μια οδηγία, έστω και αν περιλαμβάνει για την εφαρμογή της λεπτομέρειες ασυμβίβαστες προς τη Συνθήκη, δεν στερείται για τον λόγο αυτό νομιμότητας· αυτό συμβαίνει μόνον εφόσον το περιθώριο επιλογής που διαθέτουν τα κράτη μέλη δεν είναι αρκούντως ευρύ ώστε να τους επιτρέπει να εφαρμόσουν την οδηγία κατά τρόπο σύμφωνο προς τις επιταγές της Συνθήκης⁹. Αυτό, όμως, δεν

συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση αφ' ης στιγμής το άρθρο 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83 δεν επιβάλλει την υποχρέωση αλλά περιορίζεται στο να επιτρέπει στην Ελλάδα να εφαρμόσει μειωμένο συντελεστή ειδικού φόρου για το ούζο. Έπεται εξ αυτού ότι, μη γνωρίζοντας εκ των προτέρων ούτε πώς ούτε πότε το οικείο κράτος μέλος θα χωρούσε σε εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε ούτε να ζητήσει την ακύρωσή της κατά την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ, ούτε να κινηθεί πάραυτα κατά του κράτους αυτού.

33. Προς επίρρωση της θέσεώς της αυτής, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η δέκατη έβδομη «αιτιολογική σκέψη» της οδηγίας 92/83 προβλέπει ότι, «στις περιπτώσεις όπου επιτρέπεται στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές, οι μειωμένοι αυτοί συντελεστές δεν πρέπει να οδηγούν στη στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς». Η Επιτροπή παρατηρεί ότι με την αιτιολογική αυτή σκέψη το Συμβούλιο μεταβίβασε στα κράτη μέλη την ευθύνη επαληθεύσεως του αν συμβιβάζεται με τη Συνθήκη η εφαρμογή μειωμένων συντελεστών υπέρ συγκεκριμένων προϊόντων.

34. Εν πάση περιπτώσει, στην προκειμένη περίπτωση η Ελλάδα έφερε την ευθύνη εφαρμογής του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας κατά τρόπο μη αντιβαίνοντα προς το κοινοτικό δίκαιο, και τούτο —αναγνωρίζει η Επιτροπή— θα καθίστατο εφικτό μόνον αν δεν επωφελούνταν της συγκεκριμένης παρεκκλίσεως από την εν λόγω διάταξη.

8 — Απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-1/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2001, σ. I-9989, σκέψη 101).

9 — Απόφαση της 17ης Ιουνίου 1999, C-166/98, Socridis (Συλλογή 1999, σ. I-3791, σκέψη 19).

35. Ως προς την ένσταση σχετικά με τη διαφορετική μεταχείριση που επιφυλάσσεται στη Γαλλία σε σχέση με ανάλογη ευχέρεια που παραχωρήθηκε στο οικείο κράτος μέλος βάσει του άρθρου 23, σημείο 1, της οδηγίας 92/83, ήτοι ως προς την εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ειδικού φόρου για το ρούμι, η Επιτροπή αντικρούει ότι στην περίπτωση εκείνη η παρέκκλιση θεμελιωνόταν στο άρθρο 227 (νυν άρθρο 299 ΕΚ), παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ, το οποίο προβλέπει την εκ μέρους του Συμβουλίου θέσπιση ειδικών μέτρων σκοπούμενων στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως των γαλλικών υπερπόντιων διαμερισμάτων¹⁰.

στην εξουσία της Επιτροπής να ασκεί προσφυγή λόγω παραβάσεως, αλλ' αντιθέτως της αναγνωρίζει ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας. Κυρίως όμως —και τούτο νομίζω ότι είναι το κεντρικό σημείο της συλλογιστικής της Επιτροπής— επειδή, ακόμη και αν έληξε η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως πράξεως του παράγωγου δικαίου που αναγνωρίζει παρέκκλιση, η ίδια έχει πάντοτε την εξουσία/υποχρέωση να προβάλλει ένσταση ασυμβιβάστου με τη Συνθήκη των συμπεριφορών που θεμελιώνονται στη σχετική παρέκκλιση. Συγκεκριμένα, κατά την άποψή της, το γεγονός ότι παρόμοιες συμπεριφορές εξακολουθούν να υφίστανται δεν μπορεί να δικαιολογείται ούτε εξ ονόματος της αρχής της ασφαλείας δικαίου.

36. Ακολούθως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή επανέλαβε για μία ακόμη φορά ότι δεν ήταν και ούτε είναι στις προθέσεις της να θέσει υπό αμφισβήτηση, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα (ειδικότερα, προβάλλοντας ένσταση ελλείψεως κύρους δυνάμει του άρθρου 241 ΕΚ), τη νομιμότητα του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83. Κατά την άποψή της, πάντως, ακόμη και αν τελικά η παρούσα υπόθεση είχε παρόμοια επίπτωση, αυτός δεν θα μπορούσε να συνιστά λόγο αποκλεισμού για την πλήρη άσκηση της εξουσίας που της αναθέτει το άρθρο 226 ΕΚ. Και τούτο τόσο επειδή η προσφυγή ακυρώσεως και η προσφυγή λόγω παραβάσεως έχουν διαφορετικό σκοπό, όσο και επειδή η Συνθήκη δεν θέτει κανένα όριο

37. Κατά τα λοιπά, υπενθυμίζει η Επιτροπή, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία, στο πλαίσιο προδικαστικών παραπομπών, να ερμηνεύσει κανόνα της Συνθήκης κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρακινεί τον νομοθέτη να εκλάβει ως παράνομες διατάξεις του παράγωγου δικαίου θεμελιούμενες στον ανωτέρω κανόνα και ως εκ τούτου να τις τροποποιήσει. Έτσι, ειδικότερα με την απόφαση *Barber*¹¹, σχετικά με την αναγνωριζόμενη από το άρθρο 9 της οδηγίας 86/378/ΕΟΚ¹² ευχέρεια των κρατών μελών να αναβάλουν την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως που προβλέπει το άρθρο

10 — Επί πλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το Συμβούλιο εξέδωσε, βάσει του ίδιου άρθρου της Συνθήκης, σειρά αποφάσεων (όπως η απόφαση 2002/166/ΕΚ, της 18ης Φεβρουαρίου 2002, ΕΕ L 55, σ. 33) που επιτρέπουν στη Γαλλική Δημοκρατία να εφαρμόζει ευνοϊκότερο φορολογικό καθεστώς, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 90 ΕΚ, στο ρούμι που παράγεται στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα.

11 — Απόφαση της 17ης Μαΐου 1990, C-262/88 (Συλλογή 1990, σ. I-1889).

12 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1986, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως (ΕΕ L 225, σ. 40).

119 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 141 ΕΚ), σε σχέση με τον καθορισμό των ορίων ηλικίας για την αναγνώριση συντάξεων γήρατος. Με την απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 119 της Συνθήκης δεν επιδέχεται παρόμοιες παρεκκλίσεις, οπότε το Συμβούλιο συνήγαγε ότι ορισμένες διατάξεις της οδηγίας 86/378 στερούνταν εν μέρει νομιμότητας και έπρεπε εκ του λόγου αυτού να τροποποιηθούν¹³.

38. Εξάλλου, η Ελλάδα, η οποία μπόρεσε να εκφράσει την άποψή της μόνον κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση όσον αφορά το συγκεκριμένο σημείο διαφωνίας, συμμερίζεται τις ενστάσεις του Συμβουλίου και προσθέτει ότι το αμφισβητούμενο φορολογικό καθεστώς μεταφέρει κατά γράμμα το άρθρο 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83, ότι η ανωτέρω διάταξη δεν μπορούσε να εμφολωρήσει στην οδηγία χωρίς προηγούμενη εκτίμηση της συμβατότητάς της με τη Συνθήκη και ότι, εν πάση περιπτώσει, ο σκοπός της οδηγίας, ήτοι η προστασία της περιφερειακής και παραδοσιακής παραγωγής όπως εκείνη του ούζου, δεν θα μπορούσε προφανώς να επιτευχθεί αν — όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή— καθίστατο εντελώς ανέφικτη η εφαρμογή της.

Εκτίμηση

39. Αναφέρθηκα κατά τρόπο εκτενή στα επιχειρήματα των διαδίκων όχι μόνον επειδή

ό,τι προπαρατέθηκε αποτελεί, κατά την άποψή μου, το κεντρικό ερώτημα της παρούσας υποθέσεως, αλλά και επειδή οι θέσεις των διαδίκων κατέστησαν ακόμη περιπλοκότερο τον νομικό χαρακτηρισμό. Πράγματι, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι πρόκειται για ζήτημα παραδεκτού αν προσαπτόταν στην Επιτροπή (όπως προφανώς πράττει το Συμβούλιο) ότι είχε την πρόθεση, στα πλαίσια της παρούσας προσφυγής, να κωλυσιεργήσει μέχρι τη λήξη των κατά το άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ προθεσμιών προκειμένου να ζητήσει την ακύρωση του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83. Αντιθέτως, αν όντως αμφισβητείται (όπως δηλώνει ότι επιδιώκει η Επιτροπή) ο θεμιτός χαρακτήρας της συμπεριφοράς της Ελληνικής Κυβερνήσεως και αν επομένως υφίσταται η δυνατότητα αμφισβήτησεως της συμπεριφοράς αυτής παρά το σύννομό της προς την ανωτέρω διάταξη, τότε το ζήτημα άπτεται της ουσίας και κατά συνέπεια του βασίμου της προσφυγής. Λόγω ακριβώς της υφέρπουσας αυτής αμφισβησίας του ζητήματος, διαχωρίζω την εξέταση του παραδεκτού από την ουσία της προσφυγής.

40. Τούτου λεχθέντος, πιστεύω ότι επιβάλλεται η άμεση άρση της εν λόγω αμφισβησίας αγνοώντας, για τους λόγους που πρόκειται να αναλύσω, την ένσταση του Συμβουλίου.

41. Η ένσταση αυτή, όπως προανέφερα, οφείλεται στην υποψία ότι, υπό το πρόσχημα της διαδικασίας παραβάσεως, η παρούσα προσφυγή σκοπεύει στην πραγματικότητα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83.

13 — Βλ. δέκατη τέταρτη «αιτιολογική σκέψη» της οδηγίας 96/97/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1996, που τροποποιεί την οδηγία 86/378/ΕΟΚ για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως (ΕΕ L 46, σ. 20).

42. Πάντως, αν αυτός έπρεπε να είναι ο σκοπός της προσφυγής, θα ήταν ευχερές να υποτεθεί η αρνητική έκβασή της. Πράγματι, πρέπει να αντιταχθεί, όπως έπραξε και το Συμβούλιο, ότι η Επιτροπή φρόντισε να μη προσφύγει άμεσα και έγκαιρα κατά της διατάξεως της οδηγίας για την οποία πρόκειται, όπως θα μπορούσε κάλλιστα να πράξει, δεδομένου ότι, έχοντας προτείνει τη θέσπιση της πράξεως, είχε πλήρη επίγνωση του περιεχομένου και των επιπτώσεών της από τη χρονική στιγμή της εκδόσεώς της. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αντιδρά μόνο μετά την παρέλευση πολλών ετών, θέτοντας υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα της πράξεως μέσω διαφορετικών ενδίκων βοηθημάτων από τα προβλεπόμενα από το σύστημα, ακόμη δε λιγότερο θα μπορούσε να το πράξει μετερχόμενη διαδικασία, όπως αυτή της παραβάσεως, η οποία καταλήγει στο να θίξει πλαγίως όχι τον συντάκτη αλλά τον αποδέκτη της πράξεως, ή ακριβέστερα τον πρώτο μέσω του δευτέρου.

43. Επομένως, σε τυχόν περίπτωση που αποσκοπούσε στην αμφισβήτηση όχι της συμπεριφοράς της Ελληνικής Κυβερνήσεως αλλά του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83, επί του οποίου θεμελιώνεται η εν λόγω συμπεριφορά, η παρούσα προσφυγή θα έπρεπε να κηρυχθεί απαράδεκτη ακριβώς επειδή ποιείται αλυσιτελώς χρήση του εγκυβιθρυθέντος από τη Συνθήκη συστήματος προσφυγών¹⁴.

14 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1981, 799/79, Bückner κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2697, σκέψη 19), αν και αναφερόμενη σε διαφορετική μορφή προσφυγής, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, «καίτοι ένας διάδικος δύναται να ασκήσει αγωγή αποζημιώσεως χωρίς να υποχρεούται από καμία διάταξη να επιδιώξει την ακύρωση της παράνομης πράξεως που του προξενεί ζημία, παρ' όλ' αυτά δεν δύναται, με το τέχνασμα αυτό, να αποφύγει το απαράδεκτο προσφυγής που στρέφεται κατά του ίδιου παρανόμου μέτρου και επιδιώκει τα ίδια οικονομικά αποτελέσματα». Υπό την αυτή έννοια, βλ. αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1996, 59/65, Schreckenberg (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 477), και της 12ης Νοεμβρίου 1981, 543/79, Birke κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2669, σκέψη 28).

44. Πάντως, όπως ήδη προανέφερα, η Επιτροπή απορρίπτει ευθαρσώς κάθε υποψία καταστρατηγήσεως της διαδικασίας. Ο στόχος που κατ' επανειλημμένες δηλώσεις της είχε έγκειται αποκλειστικά στη διαπίστωση του ασυμβιβάστου της επίδικης ελληνικής νομοθεσίας προς το άρθρο 90 ΕΚ. Αντιθέτως, σε καμία περίπτωση δεν προτίθεται να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της διατάξεως της οδηγίας η οποία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με την ανωτέρω νομοθεσία.

45. Ούτως εχόντων των πραγμάτων, δεν αντιλαμβάνομαι, λοιπόν, για ποιο λόγο θα περίττειαν οι ανωτέρω διευκρινίσεις για τον εντοπισμό του αντικειμένου της παρούσας προσφυγής, και τούτο κατά μείζονα λόγο που η Επιτροπή προσκομίζει επί τούτου αιτιολογία.

46. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι κίνησε τη διαδικασία παραβάσεως και όχι την κατά το άρθρο 230 ΕΚ προσφυγή ακυρώσεως επειδή, κατά την άποψή της, στην προκειμένη περίπτωση δεν τίθεται το ζήτημα της νομιμότητας της προπαρατεθείσας διατάξεως της οδηγίας αλλ' αποκλειστικά της συμπεριφοράς της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

47. Πράγματι, κατά την Επιτροπή, η επίδικη διάταξη δεν επιβάλλει στην Ελληνική Δημοκρατία την υποχρέωση να εκδώσει την αμφισβητούμενη φορολογική κανονιστική ρύθμιση, αλλά την αφήνει ελεύθερη να επιλέξει αν, πώς και πότε να την εκδώσει. Ως εκ τούτου, η ανωτέρω επιλογή και όχι η

διάταξη της οδηγίας είναι εκείνη που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας προσφυγής· για τον ίδιο ακριβώς λόγο, εξάλλου, η διαδικασία παραβάσεως δεν μπορούσε να κινηθεί προτού η Ελληνική Κυβέρνηση προβεί στη συγκεκριμένη επιλογή.

48. Πάντως, οφείλω να παρατηρήσω ότι, ακόμη και αν σταθώ στην προαναφερθείσα από την Επιτροπή προοπτική, μετά πολλής δυσκολίας μπορεί να ακολουθήσω τη συλλογιστική της.

49. Ασφαλώς, όπως προκύπτει από το άρθρο 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83, η Ελλάδα ήταν προφανώς ελεύθερη να αποφασίσει ως προς το αν και πότε θα ασκούσε την παρασχεθείσα ευχέρεια· αλλ' εξίσου προφανές είναι ότι το οικείο κράτος δεν ήταν απολύτως ελεύθερο να αποφασίσει το πώς θα ασκούσε τη σχετική ευχέρεια.

50. Πράγματι, όπως αναγνώρισε η ίδια η Επιτροπή, η Ελλάδα είχε ενώπιόν της την ακόλουθη επιλογή: ή να κάνει tout court [άνευ ετέρου] χρήση της αναγνωριζόμενης με το άρθρο 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83 παρεκκλίσεως, οπότε θα παραβίαζε (σύμφωνα με όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα) το άρθρο 90 ΕΚ, ή να προβεί σε εκτεταμένη εφαρμογή επί όλων των παρεμφερών και/ή ανταγωνιστικών προς το ούζο προϊόντων, οπότε θα παραβίαζε την οδηγία 92/84, η οποία, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω σημείο 10), απαγορεύει κατ' αρχήν στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν συντελεστές

χαμηλότερους από έναν ελάχιστο συντελεστή.

51. Με άλλους λόγους, για να παραμείνω στα πλαίσια της απόψεως της Επιτροπής, η Ελλάδα ουδεμία διέθετε δυνατότητα να επιλέξει τρόπο εφαρμογής της διατάξεως συμβατό με τους κανόνες της Συνθήκης (απόφαση Socridis, ανωτέρω, σημείο 32)· διέθετε απλώς την παράδοση «ελευθερία» να μην κάνει χρήση της αναγνωριζόμενης από την ως άνω διάταξη παρεκκλίσεως. Σύμφωνα, πάντως, με την Επιτροπή, αυτό ακριβώς όφειλε να πράξει με δική του πρωτοβουλία το οικείο κράτος για να αποφύγει την παράβαση του άρθρου 90 ΕΚ.

52. Πέραν, όμως, του γεγονότος ότι με τον τρόπο αυτό οδηγούμαστε στη μετακύλιση επί των ιδίων των αποδεκτών μιας πράξεως της ευθύνης εκτιμήσεως αν η επιτρεπόμενη από την ως άνω πράξη συμπεριφορά είναι ή όχι νόμιμη, τίθεται το ερώτημα για ποιον λόγο και επί ποιας βάσεως η Ελληνική Κυβέρνηση θα όφειλε να θεωρήσει εαυτή ως έχουσα την εξουσία/υποχρέωση να προβεί αυτοτελώς στην ανωτέρω αξιολόγηση. Και τούτο τοσοῦτω μάλλον καθόσον ο κοινοτικός νομοθέτης είχε ήδη προβεί στην εν λόγω αξιολόγηση προδήλως για ίδιο λογαριασμό, επιτρέποντας ρητώς και κατηγορηματικώς την παρέκκλιση· η ίδια η Επιτροπή δεν έσπευσε να την αμφισβητήσει εγκαίρως (και επί πολύ ακόμη καιρό)· η σημασία του κανόνα δεν επιδεχόταν αμφισβητήσεων· επί πλέον, άλλα κράτη μέλη (όπως η Γαλλία), ανεξάρτητα από την επακόλουθη αιτιολόγηση, είχαν λάβει, υπό

συνθήκες και όρους όλως αναλόγους, την έγκριση να κάνουν χρήση ταυτοσήμων παρεκκλίσεων. Επί της ουσίας, ακολούθως, η Ελληνική Κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να επιτύχει διαφορετικά αποτελέσματα από εκείνα της Επιτροπής ως προς τη νομιμότητα της παρεκκλίσεως, υποστηρίζοντας επί παραδείγματι (όπως πράγματι υποστηρίζει) ότι δεν υπάρχει ομοιότητα μεταξύ του ούζου και των λοιπών επιδικών προϊόντων και ότι η διαφορετική μεταχείριση που επέτρεπε η παρέκκλιση καθίστατο νόμιμη από επιταγές προστασίας περιφερειακής και παραδοσιακής παραγωγής; Και αν αυτή ήταν η κρίση της, ποιος, πώς και πότε θα μπορούσε ή θα όφειλε να την προειδοποιήσει περί του αντιθέτου; Και η ίδια η Επιτροπή πότε θα αποφάσιζε να το αντιληφθεί;

53. Αφετέρου, και πάντοτε στα πλαίσια της λογικής της Επιτροπής, νομίζω ότι δεν μπορεί να αποτελέσει ένα είδος caveat για την Ελληνική Κυβέρνηση η δήλωση σχετικά με την προαναφερθείσα δέκατη έβδομη «αιτιολογική σκέψη» της οδηγίας, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση που τα κράτη μέλη επιτρέπεται να εφαρμόσουν μειωμένους συντελεστές, οι μειωμένοι αυτοί συντελεστές «δεν πρέπει να οδηγούν στη στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς» (βλ. ανωτέρω σημείο 33).

54. Πράγματι, δεν είναι εντελώς προφανές ότι η εν λόγω «αιτιολογική σκέψη» αφορά όλες τις περιπτώσεις για τις οποίες η οδηγία προβλέπει την εφαρμογή μειωμένων συντελεστών. Συγκεκριμένα, δεν εξηγείται για ποιο λόγο, λαμβάνοντας υπόψη τη δομή

της ίδιας της οδηγίας, η εξαγγελόμενη στην αιτιολογική σκέψη απαγόρευση επαναλαμβάνεται ρητώς σε ορισμένες διατάξεις που άπτονται των συντελεστών αυτών¹⁵, ενώ παραλείπεται στο άρθρο 23. Ενδεχομένως η διαφορετική ρύθμιση επιβεβαιώνει ότι η αναγνωρισθείσα από τον κοινοτικό νομοθέτη ειδική παρέκκλιση υπέρ της Ελλάδας για το ούζο (όπως υπέρ της Γαλλίας για το ρούμι) αποτελούσε αυθεντική παρέκκλιση από τους γενικούς κανόνες της οδηγίας.

55. Επομένως, νομίζω ότι δεν μπορεί να προεξοφλείται σε τέτοιο βαθμό το ζήτημα της ελλείψεως νομιμότητας της εφαρμογής της παρεκκλίσεως ώστε να δικαιολογεί τη μορφή αυτή αυτοπροστασίας διά μεταστροφής που η Επιτροπή αξιώνει από την Ελλάδα.

56. Ούτε ό,τι προηγήθηκε προσκρούει στην απόφαση Barber, την οποία επικαλείται η Επιτροπή, ανεπιτυχώς κατά τη γνώμη μου, για να στηρίξει τη θέση της (βλ. ανωτέρω σημείο 37). Υπενθυμίζω ότι στην υπόθεση εκείνη είχε ζητηθεί από το Δικαστήριο (ήτοι

15 — Βλ., επί παραδείγματι, το άρθρο 4 της οδηγίας 92/83, το οποίο, αφού επιτρέπει, διά της παραγράφου 1, στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές ειδικών φόρων για την μύτρα που παράγουν τα μικρά ζυθοποιεία, διευκρινίζει, πάντως, στην παράγραφο 3, ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέψουν ότι οι ανωτέρω μειωμένοι συντελεστές «εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο στην μύτρα που παραδίδεται στην επικράτεια τους από ανεξάρτητα μικρά ζυθοποιεία εγκατεστημένα σε άλλα κράτη μέλη» και ότι «σε καμία επί μέρους παραδιδόμενη από άλλο κράτος μέλος ποσότητα δεν επιβάλλεται υψηλότερος ειδικός φόρος καταναλώσεως από τον ακριβώς αντίστοιχο δικό τους φόρο». Βλ., επίσης, τις διατάξεις με το αυτό περιεχόμενο του άρθρου 22, παράγραφοι 1 και 3, που αφορούν τον μειωμένο συντελεστή που τυχάνει εφαρμογής επί της αιθιλικής αλκοόλης που παράγουν μικρά αποστακτήρια (βλ. ανωτέρω σημείο 7).

όχι από ένα μέρος να εκτιμήσει μονομερώς) να αποφανθεί προδικαστικώς επί του περιεχομένου γενικού κανόνα της Συνθήκης (του άρθρου 119 της Συνθήκης). Συνέπεια της αποφάσεως επί της υποθέσεως εκείνης ήταν ότι περιορίστηκε κατά πολύ η έκταση εφαρμογής μιας οδηγίας, νομική βάση της οποίας αποτέλεσε ο προαναφερθείς κανόνας, οπότε κατέστησαν ασυμβίβαστες προς αυτόν οι έχουσες την έγκριση της ίδιας της οδηγίας συμπεριφορές των κρατών μελών.

57. Πέραν των όσων προτίθεται να συναγάγω εν συντομία από το προηγούμενο αυτό (σημείο 61), περιορίζομαι να υπογραμμίσω, για τους σκοπούς του παρόντος υπό συζήτηση ζητήματος, ότι το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι στην περίπτωση εκείνη τα κράτη μέλη «έκριναν ευλόγως» ότι η οδηγία είχε εφαρμοστεί ορθώς και ότι επομένως ήταν αδύνατη η επιβολή κυρώσεων για τις εν λόγω συμπεριφορές (σκέψη 43). Τούτο επιβεβαιώνει ότι δεν εναπόκειται στα κράτη μέλη να διατυπώνουν κρίσεις ως προς τη νομιμότητα των κοινοτικών κανόνων που επιτρέπουν (επί πλέον δε επρόκειτο για περίπτωση λιγότερο σαφή από την παρούσα) συγκεκριμένες συμπεριφορές τους.

58. Εντούτοις, η Επιτροπή θα μπορούσε να αντιτάξει (και, αν αντιλαμβάνομαι ορθώς, επί του σημείου ακριβώς αυτού προβάλλει ενστάσεις) ότι η παρούσα προσφυγή σκοπεύει ακριβώς στο να αναδείξει ό,τι καθ' υπόθεση μπορούσε να μην παρίσταται σαφές για την Ελληνική Κυβέρνηση, καλώντας ειδικότερα το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η ανωτέρω κυβέρνηση, κάνοντας χρήση της επιτρεπόμενης με το άρθρο 23, σημείο 2, της

οδηγίας παρεκκλίσεως, υιοθέτησε συμπεριφορά αντίθετη προς τη Συνθήκη. Εξ ου η επιλογή της διαδικασίας παραβάσεως, δεδομένου ότι η τελευταία, σε αντίθεση προς την προσφυγή ακυρώσεως, θέτει στο στόχαστρο ακριβώς τη συμπεριφορά του κράτους.

59. Νομίζω, πάντως, ότι η επιχειρηματολογία αυτή έρχεται σε αντίθεση στην πράξη με τα πραγματικά περιστατικά. Όπως μόλις προανέφερα, όντως, η συμπεριφορά της Ελληνικής Κυβερνήσεως είχε την έγκριση της ανωτέρω διατάξεως της οδηγίας, η οποία δεν της άφηνε κανένα περιθώριο εκτιμήσεως. Επομένως, εκείνο που αμφισβητείται με την παρούσα προσφυγή δεν είναι οι λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας (πράγματι, η πλήρης συμμόρφωση προς τη διάταξη δεν αμφισβητήθηκε με κανέναν τρόπο¹⁶) αλλ' απλώς η εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως, ήτοι απλώς και μόνο το γεγονός της ασκήσεως του αναγνωριζόμενου με αυτή δικαιώματος.

60. Εντούτοις, αντιλαμβάνομαι δυσχερώς πώς η απλή εφαρμογή μιας διατάξεως αναγνωριστικής δικαιώματος σε ένα υποκείμενο δικαίου μπορεί να εμπεριέχει παραβίαση της Συνθήκης χωρίς να τίθεται υπό αμφισβήτηση η ίδια η νομιμότητα της διατάξεως ως νομικής βάσεως του δικαιώματος. Πράγματι, συμβαίνει ένα εκ των δύο: ή η διάταξη είναι νόμιμη, οπότε δεν μπορεί

16 — Αφετέρου, επαναλαμβάνω ότι η Ελληνική Κυβέρνηση υποστήριξε εξ αρχής, χωρίς να αντικρουστεί επί αυτού, ότι η αμφισβητούμενη εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν είναι τίποτε άλλο παρά το αποτέλεσμα της κατά γράμμα μεταφοράς απλώς και μόνο του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83 στην ελληνική έννομη τάξη.

να μην είναι και η ορθή άσκηση του δικαιώματος που απορρέει εξ αυτής, ή δεν είναι, οπότε, όμως, πάσχει η ίδια η νομική βάση του δικαιώματος και όχι (ή όχι μόνο) η νομιμότητα της ασκήσεώς του. Αντίθετα, νομίζω ότι δυσχερώς μπορεί να υποστηριχτεί ότι η διάταξη είναι νόμιμη αλλ' όχι η συμπεριφορά του υποκειμένου δικαίου που συμμορφώνεται πλήρως προς αυτή.

τείται η νομιμότητα της πρώτης, χωρίς προηγούμενος να τίθεται ζήτημα νομιμότητας της δεύτερης.

61. Άλλωστε, η προμνησθείσα απόφαση Barber επιρρωννύει την ανωτέρω συλλογιστική. Πράγματι, από την ανωτέρω απόφαση προκύπτει ότι όσο ετίθετο ζήτημα σχετικά με τις συμπεριφορές των κρατών μελών που αφορούσε η υπόθεση εκείνη τόσο στερούνταν, μέσω της ερμηνείας του Δικαστηρίου, της καλύψεως του άρθρου 119 της Συνθήκης οι διατάξεις του παράγωγου δικαίου που τις επέτρεπαν. Επομένως, πριν ακόμη από τις συμπεριφορές αυτές, εκείνες που έπρεπε να αμφισβητηθούν ήσαν οι ίδιες οι διατάξεις. Και πράγματι, όπως προανέφερα (σημείο 37), το Συμβούλιο επιληφθέν, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, επέφερε τις αναγκαίες τροποποιήσεις.

63. Αντιθέτως, η Επιτροπή ισχυρίζεται, όπως προανέφερα (σημείο 36), ότι παρόμοια συμπεριφορά πρέπει να κολάζεται *αφ' εαυτής*, ανεξάρτητα δηλαδή από τη νομιμότητα των κοινοτικών διατάξεων επί των οποίων στηρίζεται, διότι κατ' ουδένα τρόπο μπορεί να δικαιολογείται η παράτασή της, ούτε καν εξ ονόματος της αρχής της ασφαλείας δικαίου. Επομένως, ουδόλως ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η οικεία διάταξη δεν αμφισβητήθηκε και δεν μπορεί πλέον να αμφισβητηθεί, όπως εν προκειμένω, λόγω της παρελεύσεως των προθεσμιών που προβλέπονται για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως.

62. Επομένως, νομίζω και ότι το προηγούμενο αυτό επιβεβαιώνει ότι δεν μπορεί να αγνοείται ο υφιστάμενος δεσμός μεταξύ της συμπεριφοράς κράτους μέλους και της διατάξεως οδηγίας που την επιτρέπει και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αμφισβη-

64. Πλην όμως, παρόμοιος ισχυρισμός είναι κατά την άποψή μου απορριπτέος άνευ ετέρου, όχι μόνον επειδή έρχεται σε αντίθεση προς τη μόλις παρατεθείσα λογική επιχειρηματολογία (σημείο 60), αλλά κυρίως επειδή δίδει λαβή για τις πλέον σοβαρές και βάσιμες ανησυχίες. Πράγματι, καταλήγει αναπόφευκτα στο να παρεισφρήσουν στο σύστημα σημαντικά στοιχεία ανασφαλείας και ως εκ τούτου αποσταθεροποιήσεως, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό οι αποδέκτες μιας κοινοτικής πράξεως αδυνατούν πλέον να δώσουν πίστη στα έννομα αποτελέσματα της πράξεως και ειδικότερα στα αναγνωριζόμενα με αυτή δικαιώματα.

65. Εν τέλει, η θέση της Επιτροπής συγκρούεται κατά μέτωπο με τις παγιωμένες και θεμελιώδεις αρχές της κοινοτικής έννομης τάξεως, αρχές τις οποίες η θέση αυτή θα θυσίαζε ανεξηγήτως και αδικαιολογηώς εξ ονόματος της αδρανείας εκείνου που θα μπορούσε ή μπορεί να επηρεάσει τη νομιμότητα της πράξεως. Υπαινίσσομαι, σαφώς, την αρχή της ασφαλείας δικαίου και το φυσικό επακόλουθό της: την αρχή του τεκμηρίου νομιμότητας των πράξεων των κοινοτικών οργάνων.

66. Ως γνωστόν, δυνάμει της ανωτέρω αρχής, οι κοινοτικές πράξεις πρέπει να λογίζονται νόμιμες και να παράγουν ίδια έννομα αποτελέσματα μέχρι την ανάκλησή τους στις περιπτώσεις, υπό τους τύπους και εντός των προθεσμιών που προβλέπουν οι Συνθήκες¹⁷: πρόκειται για την ανάκληση της πράξεως εκ μέρους του οργάνου που την εξέδωσε ή για την προσφυγή ακυρώσεως αυτής ή για την παρεμπίπτουσα ένσταση ελλείψεως νομιμότητας δυνάμει του άρθρου 241 ΕΚ ή για την αναγνώριση της ακυρότητας στα πλαίσια της δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ προδικαστικής παραπομπής. Και τούτο επιβάλλεται «[από λόγους προστασίας] της ασφαλείας δικαίου, αποτρέποντας την επ' αόριστον αμφισβήτηση των κοινοτικών πράξεων που παράγουν έννομα αποτελέσματα»¹⁸.

67. Εν προκειμένω, όμως, δεν συντρέχει καμία από τις εν λόγω προϋποθέσεις, εφόσον, όπως επισήμανα επανειλημμένως, σε καμία περίπτωση δεν τέθηκε υπό αμφισβήτηση η νομιμότητα του άρθρου 23, σημείο 2, της οδηγίας 92/83.

68. Αν, όμως, έχουν έτσι τα πράγματα, αν δηλαδή η κοινοτική διάταξη που επιτρέπει τη συμπεριφορά της Ελλάδας πρέπει να τεκμαίρεται ως νόμιμη και υπό την έννοια αυτή ότι μπορεί να παράγει πλήρως τα έννομα αποτελέσματά της, έπεται κατ' ανάγκη, ενόψει των προεκτεθέντων, ότι πρέπει να εκλαμβάνεται ως νόμιμη και η επιτρεπόμενη με αυτή συμπεριφορά, ήτοι η αμφισβητούμενη εθνική νομοθεσία.

69: Συνεπώς, από τα ανωτέρω πρέπει να συναχθεί ότι η αμφισβήτηση της Επιτροπής στερείται παντελώς λογικής και ως εκ τούτου η παρούσα προσφυγή καθίσταται αβάσιμη.

70. Τούτου λεχθέντος, επίσης, θα ήθελα να διευκρινίσω, προτού συναγάγω συμπεράσματα, ότι με όσα προεξέθεσα δεν είχα την πρόθεση να υποβαθμίσω το ζήτημα αρχής που διαπνέει την ενέργεια της Επιτροπής, και συγκεκριμένα την αναζήτηση καταλλήλων μέσων θεραπείας σε περιπτώσεις, όπως η υπό εκδίκαση, όπου το αποτέλεσμα συνίσταται εν πάση περιπτώσει στην παράταση καταστάσεων που η ίδια θεωρεί ότι αντίκεινται προς τους γενικούς κανόνες της Συνθήκης. Γεγονός, πάντως, είναι ότι, αν η Επιτροπή, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε

17 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1957, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 7/56, 3/57 έως 7/57, Dineke κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 157), της 15ης Ιουνίου 1994, C-137/92 P, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-2555, σκέψη 48), και της 8ης Ιουλίου 1999, C-245/92 P, Chemie Linz κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-4643, σκέψη 93).

18 — Απόφαση της 30ής Ιουνίου 1997, C-178/95, Wiljo (Συλλογή 1997, σ. I-585, σκέψη 89). Βλ. επίσης αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1994, C-188/92, TWD (Συλλογή 1994, σ. I-833, σκέψη 16), και της 15ης Φεβρουαρίου 2001, C-239/99, Nachi Europe (Συλλογή 2001, σ. I-1197, σκέψη 29).

κίνητρο, δεν μπόρεσε να επιδείξει εγκαίρως προσοχή έναντι παρομοίων καταστάσεων, μπορεί και πρέπει, σεβόμενη την ίδια αποστολή της, να επιδιώξει τη θεραπεία τους προσφεύγοντας σε όλα τα προβλεπόμενα από το σύστημα μέσα, συμπεριλαμβανομένης ενδεχομένως, όπως προέκυψε μετά την απόφαση Barber, της υποβολής προτάσεως τροποποίησης ή καταργήσεως των συναφών διατάξεων. Αντιθέτως, δεν μπορεί να αποπειράται, επικαλούμενη την αποστολή της, την αλλοίωση συγκεκριμένων θεμελιωδών κανόνων του συστήματος, ακόμη και αν τούτο θα έπρεπε να επάγεται τον κίνδυνο της διατηρήσεως καταστάσεων αμφίβολης νομιμότητας. Επί πλέον, πρόκειται για μη καινοφανή και ουδόλως σπάνια περίπτωση, εφόσον οι έννομες τάξεις δεν αποτελούν το βασίλειο της τελειότητας αλλά των κανόνων και μεταξύ αυτών καταλέγεται ακριβώς και η προμνησθείσα αρχή της ασφαλείας δικαίου.

71. Κατόπιν αυτού, συμπεραίνω, προτείνοντας στο Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η παρούσα προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως αστήρικτη.

Γ — *Επί της ουσίας*

72. Το ανωτέρω συμπέρασμα καθιστά περιττή την εξέταση των αφορώντων την

ουσία της προσφυγής ζητημάτων. Πάντως, για λόγους πληρότητας και όλως επικουρικής, θα αφιερώσω και ορισμένες σκέψεις στα εν λόγω ζητήματα.

Σύνθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

73. Η Επιτροπή προσάπτει στην Ελλάδα ότι εφαρμόζει υπέρ του ούζου, ήτοι του κυρίως αλκοολούχου ποτού που παράγεται στην Ελλάδα, συντελεστή ειδικού φόρου καταναλώσεως κατώτερο του 50 % έναντι εκείνου που εφαρμόζεται για ποτά όπως το τζιν, η βότκα, το ουίσκι ή το ρούμι. Τούτο συνιστά δυσμενή διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, υπό την έννοια ότι η εισάγουσα διάκριση φορολόγηση πλήττει ποτά που πρέπει να λογίζονται μεταξύ τους ως ομοειδή κατά την έννοια του ανωτέρω κανόνα.

74. Η εν λόγω ομοιότητα συνάγεται κυρίως από την ίδια την οδηγία 92/83, σύμφωνα με την οποία τα προαναφερθέντα ποτά εμπίπτουν στην ίδια φορολογική κατηγορία («αιθυλική αλκοόλη») λόγω της υψηλής περιεκτικότητας όλων τους σε οινόπνευμα. Κατά την Επιτροπή, λοιπόν, όπως προκύπτει και από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-302/00¹⁹, η υπαγωγή δύο προϊόντων στην ίδια φορολογική κατηγορία συνιστά δείκτη της ομοιότητάς τους κατά την έννοια του άρθρου 90 ΕΚ.

19 — Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2002, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2002, σ. I-2055, σκέψη 27).

75. Η Επιτροπή συνεχίζει υπενθυμίζοντας τις αποφάσεις του Δικαστηρίου επί των υποθέσεων C-171/78²⁰ και C-230/89²¹, επί των οποίων θα σταθώ κατωτέρω, και υποστηρίζει ότι δεν αρκεί για τον αποκλεισμό της ομοιότητας μεταξύ των εν λόγω ποτών ούτε το γεγονός ότι διαφέρουν οι συνήθειες του καταναλωτή ως προς τα προϊόντα αυτά, υπό την έννοια ότι το ούζο συνοδεύει κατ' ουσίαν το πρώτο ή το κυρίως πιάτο, ενώ τα άλλα αλκοολούχα ποτά καταναλώνονται ως διεγερτικά της ορέξεως ή ως χωνευτικά.

76. Αντιθέτως, προσθέτει η Επιτροπή, η ομοιότητα του ούζου με τα άλλα οινοπνευματώδη ποσά συνάγεται από το γεγονός ότι, όπως το μεγαλύτερο μέρος των ποτών αυτών, και το ούζο είναι προϊόν αποστάξεως ορισμένων πρώτων υλών, έχει κατά προσέγγιση τον ίδιο αλκοολικό βαθμό (37,5 %), ανταποκρίνεται στις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών και μπορεί να καταναλωθεί είτε σκέτο είτε αραιωμένο.

77. Κατά την Επιτροπή, γεγονός είναι ότι το εν λόγω ποτό εμφανίζει ορισμένες διαφορές έναντι άλλων οινοπνευματωδών ποτών, ειδικότερα όσον αφορά τη γεύση του λόγω του ότι χρησιμοποιούνται συγκεκριμένες αρωματικές ουσίες και παρασκευάζεται σε παραδοσιακούς χάλκινους άμβυκες. Εντούτοις, οι

εν λόγω διαφορές δεν μπορούν να εκληφθούν ως καθοριστικές για τους σκοπούς της εξετάσεως της ομοιότητας μεταξύ των αλκοολούχων ποτών, υπό την έννοια ότι, αν συνέβαινε αυτό, κανένα ποτό δεν θα μπορούσε να εκληφθεί ως όμοιο με έτερο. Ακριβώς προς αποφυγή μιας τέτοιας συνέπειας το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ο έλεγχος της κατά το άρθρο 90 ΕΚ ομοιότητας δεν θεμελιώνεται στο κριτήριο της ταυτότητας αλλά της αναλογικότητας μεταξύ των προϊόντων.

78. Αφετέρου, το Δικαστήριο απέρριψε, στα πλαίσια της υποθέσεως C-230/89²², το επιχειρήμα των ελληνικών αρχών ότι το ούζο και το ουίσκι δεν είναι ομοειδή επειδή το πρώτο είναι παραδοσιακό ποτό της Ελλάδας και υπό την έννοια αυτή αποτελεί αντικείμενο ευρείας λαϊκής καταναλώσεως, ενώ το δεύτερο θεωρείται από τους καταναλωτές προϊόν πολυτελείας.

79. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι το ούζο είναι παραδοσιακό προϊόν δεν αρκεί, κατά την Επιτροπή, για να το διακρίνει από τα άλλα οινοπνευματώδη ποτά που απαριθμούνται στο άρθρο 1, παράγραφος 4, του κανονισμού 1576/89, αφ' ης στιγμής πολλά από τα ποτά αυτά παρασκευάζονται επίσης με παραδοσιακό τρόπο και συνδέονται κατά το μάλλον και ήττον με συνήθειες και τρόπους ζωής της χώρας προελεύσεως.

20 — Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980, Επιτροπή κατά Δανίας (Συλλογή τόμος 1980/1, σ. 225, σκέψη 35).

21 — Απόφαση της 18ης Απριλίου 1991, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 1991, σ. I-1909, σκέψη 9).

22 — Προαναφερθείσα απόφαση της 18ης Απριλίου 1991, Επιτροπή κατά Ελλάδας.

80. Σε περίπτωση που θα γινόταν δεκτή η ομοιότητα μεταξύ των εν λόγω προϊόντων, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το αμφισβητούμενο φορολογικό μέτρο δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί με την επίκληση του γεγονότος ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η ίδια η οδηγία 92/83 επιτρέπει την εφαρμογή μειωμένων συντελεστών. Συγκεκριμένα, παρόμοιες περιπτώσεις γίνονται δεκτές μόνο στον βαθμό που δεν επάγονται δυσμενή διάκριση έναντι των προερχομένων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων. Αντιθέτως, στην προκειμένη περίπτωση η Ελλάδα εφαρμόζει μειωμένο συντελεστή ειδικού φόρου καταναλώσεως υπέρ εθνικού αλκοολούχου ποτού, περιάγοντα σε μειονεκτική θέση τα ομοειδή προϊόντα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.

81. Καθ' όμοιο τρόπο, είναι αδύνατη, πάντοτε προς δικαιολόγηση της επίδικης ελληνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, η επίκληση του άρθρου 7 της οδηγίας 92/84, επειδή η ανωτέρω διάταξη είναι γεγονός ότι επιτρέπει στην Ελλάδα να εφαρμόσει μειωμένο συντελεστή ειδικού φόρου καταναλώσεως υπέρ της καταναλισκόμενης σε συγκεκριμένες περιοχές αιθυλικής αλκοόλης, αφορά όμως την κατανάλωση και όχι την παραγωγή του ποτού και εν πάση περιπτώσει δεν αποκλείει από το πλεονέκτημα τα προερχόμενα από τα άλλα κράτη μέλη προϊόντα.

82. Διαμετρικώς αντίθετη άποψη έχει προφανώς η Ελλάδα, η οποία αμφισβητεί αναλυτικώς την άποψη της Επιτροπής, την επιχειρηματολογία της οποίας πρόκειται να ακολουθήσω ευθύς αμέσως.

Εκτίμηση

83. Προτού λάβω θέση επί των επιχειρημάτων των διαδίκων, οφείλω να επισημάνω ότι, τόσο με το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο όσο και με το υπόμνημα απαντήσεως και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή επανέλαβε ρητώς ότι η παρούσα προσφυγή αφορά αποκλειστικά τη φερόμενη παράβαση του άρθρου 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.

84. Έπεται εξ αυτού ότι το μοναδικό ζήτημα ουσίας επί του οποίου καλείται να αποφανθεί το Δικαστήριο στην προκειμένη περίπτωση είναι το αν το ούζο αποτελεί ή όχι ομοειδές, προς τα άλλα απαριθμούμενα από την Επιτροπή αλκοολούχα ποτά, ήτοι το ούισκι, το τζιν, το ρούμι ή τη βότκα, προϊόν. Αν, όντως, συμβαίνει αυτό, ουδεμία υφίσταται αμφιβολία ότι η εφαρμογή αποκλειστικά και μόνο υπέρ του ούζου μειωμένου συντελεστή ειδικού φόρου καταναλώσεως αποτελεί παράβαση του άρθρου 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, δεδομένου ότι πρόκειται εξ ορισμού, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 4, στοιχείο ιδ', περίπτωση 3, του κανονισμού 1576/89, για παρασκευαζόμενο στην Ελλάδα προϊόν (βλ. ανωτέρω σημείο 9), ενώ το ούισκι, το τζιν, το ρούμι ή η βότκα είναι προϊόντα προερχόμενα κυρίως από άλλα κράτη μέλη. Αντιστρόφως, αν αποκλειόταν ή αν δεν αποδεικνυόταν αρκούντως ότι τα εν λόγω προϊόντα είναι ομοειδή, η προσφυγή θα έπρεπε να κηρυχθεί αβάσιμη και ως εκ τούτου να απορριφθεί, εφόσον δεν ζητήθηκε από το Δικαστήριο, ούτε καν επικουρικώς, να διαπιστώσει αν το αμφισβητούμενο φορολογικό καθεστώς έχει ενδεχομένως προστατευτικό χαρακτήρα κατά παράβαση του δευτέρου εδαφίου του ίδιου άρθρου.

85. Πάντοτε προκαταρκτικώς, παρατηρώ επίσης ότι οι διάδικοι της παρούσας διαφοράς επικαλούνται πρωτίστως τη νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία πράγματι είναι αρκετά πλούσια επί του θέματος. Επί πλέον, αναφέρεται συνήθως σε συγκεκριμένα προϊόντα, οπότε αντανακλά συχνά ειδικές καταστάσεις: τούτο έδωσε τη δυνατότητα στους διαδίκους να επικαλεστούν τα ίδια προηγούμενα προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση.

86. Τούτου λεχθέντος, έρχομαι στην εξέταση των προβληθέντων εν προκειμένω επιχειρημάτων, εκκινώντας από ένα μη αμφισβητούμενο κατά τη γνώμη μου σημείο. Πράγματι, όπως συνάγεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια του «ομοειδούς», κατά το άρθρο 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, «πρέπει να εκτιμάται εξετάζοντας αν τα επίδικα προϊόντα έχουν παρεμφερείς ιδιότητες και ικανοποιούν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών, και τούτο βάσει του κριτηρίου όχι της αυστηρής ταυτότητας αλλά της όμοιας ή παρεμφερούς χρήσεως του προϊόντος»²³.

87. Εν συνεχεία, ειδικότερα όσον αφορά την εκτίμηση του ομοειδούς χαρακτήρα μεταξύ δύο κατηγοριών αλκοολούχων ποτών, «πρέ-

πει να λαμβάνονται υπόψη, αφενός, το σύνολο των αντικειμενικών χαρακτηριστικών των δύο κατηγοριών ποτών, όπως η καταγωγή τους, η μέθοδος παρασκευής τους, οι οργανοληπτικές ιδιότητές τους, ιδίως η γεύση και η περιεκτικότητα σε οινόπνευμα, και, αφετέρου, το αν οι δύο κατηγορίες ποτών μπορούν ή όχι να ικανοποιήσουν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών»²⁴.

88. Επομένως, προκειμένου δύο κατηγορίες αλκοολούχων ποτών να μπορούν να θεωρηθούν ως ομοειδείς, κατά την έννοια του άρθρου 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ πρέπει να συντρέχουν δύο προϋποθέσεις: πρέπει να διαθέτουν ένα «σύνολο αντικειμενικών χαρακτηριστικών» που να είναι παρεμφερή και να μπορούν «να ικανοποιήσουν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών».

89. Επί πλέον, όπως συνάγεται από την οικεία νομολογία, πάντοτε προς τον αυτό σκοπό, δεν αρκεί να πληροῦνται μία μόνο από τις ανωτέρω προϋποθέσεις, αλλ' απαιτείται να συντρέχουν σωρευτικώς. Πράγματι, το Δικαστήριο απέκλεισε το ενδεχόμενο δύο ποτά που εμφανίζουν «θεμελιώδεις διαφορές ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά», όπως οι διαδικασίες παρασκευής και οι οργανολη-

23 — Προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2002, Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 23. Βλ., υπό την αυτή έννοια, αποφάσεις της 17ης Φεβρουαρίου 1976, 45/75, Rewe (Συλλογή τόμος 1976, σ. 81, σκέψη 12), και της 11ης Αυγούστου 1995, C-367/93 και C-377/93, Roders (Συλλογή 1995, σ. I-2229, σκέψη 27).

24 — Προαναφερθείσα απόφαση της 11ης Αυγούστου 1995, Roders, ibidem. Βλ., υπό την αυτή έννοια, απόφαση της 4ης Μαρτίου 1986, 106/84, Επιτροπή κατά Δανίας (Συλλογή 1986, σ. 833, σκέψη 12), και απόφαση της 4ης Μαρτίου 1986, 243/84, John Walker (Συλλογή 1986, σ. 875, σκέψη 11).

πτικές ιδιότητες, να μπορούν να θεωρηθούν ως ομοειδή απλούστατα επειδή μπορούν «να καταναλωθούν κατά τους ίδιους τρόπους»²⁵.

90. Εφαρμόζοντας εν προκειμένω τις ανωτέρω αρχές, παρατηρώ πρωτίστως ότι, όσον αφορά τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά των επιδικών προϊόντων, είναι ευχερές να διαπιστωθεί ότι τόσο το ούζο όσο και τα άλλα ποτά για τα οποία πρόκειται εμφανίζουν ορισμένες αναλογίες, όπως η υψηλή περιεκτικότητά τους σε οινόπνευμα και η γεωργική προέλευση της αλκοόλης που περιέχουν. Πάντως, είναι εξίσου αληθές ότι διαφοροποιούνται σαφώς υπό άλλες σημαντικές απόψεις, όπως η γεύση, οι χρησιμοποιούμενες πρώτες ύλες και οι μέθοδοι παρασκευής τους.

91. Άλλωστε, η ίδια η Επιτροπή δεν αμφισβητεί τις εν λόγω διαφορές, αλλ' αντικρούει ότι, αν ήσαν καθοριστικές για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, κανένα αλκοολικό ποτό δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ομοειδές προς έτερο, ενώ το Δικαστήριο διευκρίνισε, όπως προανέφερα, ότι η εξέταση του ομοειδούς χαρακτήρα δεν στηρίζεται στο κριτήριο της ομοιότητας αλλά του παρεμφερούς χαρακτήρα.

92. Εντούτοις, υπενθυμίζω, όπως πράττει η Ελληνική Κυβέρνηση, ότι η ονομασία «ούζο»

επιφυλάσσεται αποκλειστικά στο αλκοολούχο ποτό που παράγεται από τις πρώτες ύλες και σύμφωνα με τη μέθοδο παρασκευής που περιγράφονται στο άρθρο 1, παράγραφος 4, στοιχείο ιδ', περίπτωση 3, του κανονισμού 1576/89 (βλ. ανωτέρω σημείο 9). Ειδικότερα, το ποτό αυτό λαμβάνεται με τη χρήση σπόρων ανίσου και ενδεχομένως μαράθου, μαστίχας προερχόμενης από το ιθαγενές μαστιχόδενδρο της Χίου, καθώς και από άλλους αρωματικούς σπόρους, φυτά και καρπούς, σύμφωνα με μέθοδο αποστάξεως μέσα σε χάλκινους παραδοσιακούς άμβυκες, ασυνεχούς λειτουργίας, χωρητικότητας μέχρι και χιλίων λίτρων.

93. Επομένως, το ούζο παρασκευάζεται από πρώτες ύλες και με μέθοδο τέτοια που του προσδίδουν συγκεκριμένες οργανοληπτικές ιδιότητες και σαφώς διακριτές έναντι εκείνων των άλλων αλκοολούχων ποτών, τα οποία με τη σειρά τους διαθέτουν, το καθένα χωριστά, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 4, του κανονισμού 1576/89, σαφώς προσδιορισμένες οργανοληπτικές ιδιότητες²⁶. Κατά συνέπεια —και τούτο

26 — Έτσι, επί παραδείγματι, κατά την έννοια του οικείου άρθρου, νοείται ως ρούμι μόνο «το αλκοολούχο ποτό που λαμβάνεται αποκλειστικά με αλκοολική ζύμωση και απόσταξη είτε μελάσας ή σιροπιών που προέρχονται από την παρασκευή της ζάχαρης από ζαχαροκάλυμο είτε του ίδιου του χυμού του ζαχαροκάλυμου και αποστάζεται σε 96 % vol το πολύ, κατά τέτοιον τρόπο, ώστε το προϊόν της αποστάξεως να εμφανίζει αισθητά τα ειδικά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του ρουμι» ή «το απόσταγμα που προκύπτει αποκλειστικά από αλκοολική ζύμωση και απόσταξη του χυμού του ζαχαροκάλυμου, το οποίο εμφανίζει τα ιδιαίτερα αρωματικά χαρακτηριστικά του ρουμι και έχει περιεκτικότητα σε πτητικές ουσίες ανώτερη ή ίση με 225 g/hl αλκοόλης σε 100 % vol [...]». Έτι περαιτέρω, μπορεί να οριστεί ως ουσία «το αλκοολούχο ποτό που λαμβάνεται με απόσταξη γλεύκους σιτηρών:

- που σακχαροποιείται από τη διάσταση της βύνης που περιέχει, με ή χωρίς άλλα φυσικά ένζυμα
- που ζυμώνεται υπό την επίδραση ζύμης (μαγιάς)
- που αποστάζεται σε λιγότερο από 94,8 % vol, έτσι ώστε το προϊόν της αποστάξεως να έχει άρωμα και γεύση που προέρχονται από τις χρησιμοποιηθείσες πρώτες ύλες και παλαιώνει επί τρία τουλάχιστον έτη σε ζύλινα βαρέλια χωρητικότητας μικρότερης ή ίσης με 700 λίτρα.»

25 — Προαναφερθείσα απόφαση John Walker, σκέψεις 12 και 13.

επιβεβαιώνεται και από την κοινή πείρα— και η γεύση του όχι απλώς δεν είναι η ίδια αλλ' ούτε καν μπορεί να θεωρηθεί ως παρεμφερής προς εκείνη των λοιπών προμνησθέντων ποτών.

94. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι με άλλη ευκαιρία το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι, αν και το βερμούτ έχει αλκοολικό βαθμό συγκρίσιμο με εκείνο των μη αφρωδών οίνων από φρούτα, εντούτοις, «πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι [...] δεν παρασκευάζεται από τις ίδιες πρώτες ύλες από τις οποίες λαμβάνονται οι οίνοι από φρούτα, καθόσον στον οίνο από σταφύλια προστίθεται όχι μόνον αιθυλική αλκοόλη αλλά και μικρή ποσότητα ενός μείγματος φυτών που προσδίδει στο βερμούτ την ιδιαίτερη γεύση του». Εξ αυτού έπεται ότι «οι οργανοληπτικές ιδιότητες του βερμούτ δεν είναι αντίστοιχες των οργανοληπτικών ιδιοτήτων των μη αφρωδών οίνων από φρούτα, αυτές δε οι δύο κατηγορίες ποτών ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες των καταναλωτών»²⁷.

95. Επί πλέον, όσον αφορά τις ανωτέρω επιταγές, περαιτέρω στοιχεία φαίνεται να επιβεβαιώνουν τη διαφορά μεταξύ των επιδικών ποτών. Πράγματι, όπως απέδειξε η Ελληνική Κυβέρνηση, χωρίς να αντικρουστεί από την Επιτροπή, το ούζο καταναλώνεται κυρίως ως συνοδευτικό των γευμάτων ποτό (ειδικότερα, όταν πρόκειται για ψάρι και παραδοσιακούς ελληνικούς μεζέδες), κυρίως από άτομα άνω των 45 ετών και σε

παραδοσιακούς χώρους (όπως οι ταβέρνες, τα καφεζυθεστιάτορια ή τα ουζερί) ενώ το ουίσκι, το τζιν, το ρούμι και η βότκα καταναλώνονται συνήθως ή εκτός των γευμάτων ή, αν ποτέ, πριν ή μετά από αυτά, ως χωνευτικά ή ως διεγερτικά της ορέξεως, κυρίως από άτομα μεταξύ 18 και 44 ετών και σε χώρους όπου σερβίρονται αποκλειστικώς ποτά (όπως τα μπαρ, οι παμπ και οι δισκοθήκες). Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, σύμφωνα με το Δικαστήριο, οι οίνοι τύπου λικέρ, όπως το τσέρι και ο οίνος Μαδέρας, που «καταναλίσκονται συνήθως αφενός ως απεριτίφ και αφετέρου ως συνοδευτικά του επιδορπίου», δεν μπορούν να εξομοιωθούν με τους επιτραπέζιους οίνους, οι οποίοι «ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες των καταναλωτών»²⁸.

96. Πάντως, σύμφωνα με την Επιτροπή, οι συνήθειες των καταναλωτών δεν έχουν αποφασιστική σημασία για τους σκοπούς της εξετάσεως του ομοειδούς χαρακτήρα στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Επ' αυτού, όπως επισήμανα ανωτέρω (βλ. σημείο 75), υπενθυμίζει τις αποφάσεις 171/78, Επιτροπή κατά Δανίας, και C-230/89, Επιτροπή κατά Ελλάδας.

97. Όσον αφορά την πρώτη, η Επιτροπή παραπέμπει στο χωρίο με το οποίο το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι «το ακνανίτ έχει στη Δανία την προτίμηση των καταναλωτών για τη συνοδεία ορισμένων τυπικών

27 — Προαναφερθείσα απόφαση Roders, σκέψη 33.

28 — Ibidem, σκέψη 32.

εδεσμάτων, [το γεγονός αυτό] δεν αποκλείει το ότι μπορεί το ποτό αυτό να χρησιμοποιηθεί και σε άλλες περιπτώσεις και έτσι να βρίσκεται σε σχέση υποκαταστάσεως, τουλάχιστον μερικής, έναντι ακαθόριστου αριθμού άλλων ειδών αποσταγμάτων»²⁹.

98. Η διαπίστωση, πάντως, αυτή πρέπει να ερμηνεύεται από κοινού με την περιεχόμενη στην αμέσως επόμενη περίοδο, όπου το Δικαστήριο προσθέτει ότι, «έτσι, μπορεί να λεχθεί ότι όλα εκείνα τα οινοπνευματώδη ποτά, τα οποία υπόκεινται στον βαρύτερο φορολογικό συντελεστή και τα οποία δεν είναι ομοειδή με το ακνανίτ κατά την έννοια του άρθρου 95 [νυν 90 ΕΚ], πρώτο εδάφιο, βρίσκονται με το ακνανίτ σε σχέση ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 95 (νυν 90 ΕΚ), δεύτερο εδάφιο»³⁰. Εξ ου συνάγεται, κατά την άποψή μου, ότι οι συνήθειες των καταναλωτών μπορεί να μην ασκούν επιρροή για τους σκοπούς της εξετάσεως της σχέσεως ανταγωνιστικότητας περί της οποίας κάνει λόγο το άρθρο 90, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, τούτο, όμως, δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι εξακολουθούν να μην ασκούν επιρροή και για τους σκοπούς της εξετάσεως της σχέσεως ομοιότητας για την οποία κάνει λόγο το πρώτο εδάφιο του ίδιου άρθρου.

99. Κατά τη γνώμη μου, οι ίδιες σκέψεις ισχύουν όσον αφορά στην έτερη προαναφερθείσα από την Επιτροπή απόφαση — την

απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας— με την οποία το Δικαστήριο επέλυσε επίσης τη διαφορά που είχε υποβληθεί, αξιολογώντας την σύμφωνα με τα συμφραζόμενα υπό την έποψη του πρώτου και δευτέρου εδαφίου του άρθρου 90 ΕΚ. Έτσι, κρίνοντας, στη σκέψη 9 της αποφάσεως, ότι, «για να εκτιμηθεί η δυνατότητα υποκαταστάσεως που υφίσταται μεταξύ των ποτών, δεν είναι δυνατόν να ληφθούν υπόψη μόνον οι καταναλωτικές συνήθειες που επικρατούν σε ένα κράτος μέλος ή σε ορισμένη περιοχή»³¹, το Δικαστήριο δεν σημαίνει ότι αναφέρεται στο ότι (ή κυρίως στο ότι) δεν ασκούν επιρροή οι συνήθειες των καταναλωτών για τους σκοπούς της εξετάσεως της σχέσεως ομοιότητας μεταξύ των επιδίκων ποτών. Αντιθέτως, ενόψει και της διατυπώσεως που χρησιμοποιήθηκε, είναι περισσότερο πιθανολογούμενο ότι πρόθεση του Δικαστηρίου ήταν να αναφερθεί στους (ή κυρίως στους) σκοπούς της εξετάσεως της σχέσεως ανταγωνιστικότητας για την οποία κάνει λόγο το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 90 ΕΚ.

100. Για τον ίδιο λόγο, πιστεύω ότι δεν είναι αποφασιστικής σημασίας η επίκληση εκ μέρους της Επιτροπής της ίδιας αποφάσεως προκειμένου να προβάλλει την άποψη ότι με την απόφαση εκείνη το Δικαστήριο αναγνώρισε την ύπαρξη σχέσεως ομοιότητας μεταξύ ούζου και ούισκι. Πράγματι, μακράν του να σταθεί, στα πλαίσια της υποθέσεως εκείνης, στην αξιολόγηση του αν ούζο και ούισκι αποτελούν ομοειδή προϊόντα, το Δικαστήριο προτίμησε να περιοριστεί στην κρίση ότι «μεταξύ όλων των οινοπνευματωδών ποτών υπάρχει ένας απροσδιόριστος αριθμός ποτών που πρέπει να χαρακτηριστούν ως ομοειδή προϊόντα κατά την έννοια

29 — Προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980, Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 35.

30 — Ibidem.

31 — Προαναφερθείσα απόφαση της 18ης Απριλίου 1991, Επιτροπή κατά Ελλάδας.

του άρθρου 95 [νυν 90 ΕΚ], πρώτο εδάφιο, ακόμη δε και στις περιπτώσεις στις οποίες δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί επαρκής βαθμός ομοιότητας μεταξύ των οικείων προϊόντων, *υπάρχουν, εντούτοις, κοινά χαρακτηριστικά αρκετά έντονα ώστε να γίνει δεκτό ότι υφίσταται ανταγωνιστική σχέση, τουλάχιστον μερική ή δυνητική*³². Μόνο με βάση τα προεκτεθέντα, το Δικαστήριο πρόσθεσε στη συνέχεια ότι «δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω το ότι το ούζο θεωρείται παραδοσιακό ελληνικό ποτό και αποτελεί αντικείμενο ευρείας λαϊκής καταναλώσεως, ενώ το ούσκι θεωρείται από τους καταναλωτές ως προϊόν πολυτελείας»³³.

101. Συνεπώς, φρονώ ότι εν τέλει τα επίδικα ποτά διακρίνονται μεταξύ τους τόσο υπό την έποψη των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών, όπως είναι η γεύση, οι χρησιμοποιηθείσες πρώτες ύλες και οι μέθοδοι παρασκευής, όσο και υπό την έποψη των απαιτήσεων των καταναλωτών.

102. Ακολουθώντας, ως προς την ένσταση ότι το ούζο και τα λοιπά αλκοολούχα ποτά που εμπλέκονται ανήκουν στην ίδια φορολογική κατηγορία («αιθυλική αλκοόλη») για την οποία κάνουν λόγο τα άρθρα 19 επ. της οδηγίας 92/83, συνάγω ότι δεν είναι πειστική.

103. Πράγματι, νομίζω, όπως και η Ελληνική Κυβέρνηση, ότι η συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορεί αφ' εαυτής να αποτελέσει αποφασιστικής σημασίας στοιχείο προκειμένου να συναχθεί ότι τα εν λόγω προϊόντα είναι ομοειδή κατά την έννοια του άρθρου 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Όντως, όπως προκύπτει από την τρίτη και τέταρτη «αιτιολογική σκέψη» της οδηγίας, η συγκεκριμένη φορολογική κατηγορία θεμελιώνεται κατ' ουσίαν στην κατάταξή τους στο Κοινό Δασμολόγιο, η οποία, σύμφωνα με ήδη παγιωμένη νομολογία, μπορεί να αποτελέσει απλώς ένδειξη αλλ' όχι ασφαλή απόδειξη της ομοιότητας μεταξύ προϊόντων³⁴.

104. Επίσης, το συμπέρασμα αυτό ουδόλως αναιρείται, κατά την άποψή μου, από την απόφαση επί της υποθέσεως C-302/00³⁵, στην οποία αναφέρθηκε η Επιτροπή προς στήριξη των επιχειρημάτων της (βλ. ανωτέρω σημείο 74). Πράγματι, με τη συγκεκριμένη απόφαση, προκειμένου να κρίνει αν τα τσιγάρα από σκούρο καπνό και τα τσιγάρα από ξανθό καπνό είναι ομοειδή προϊόντα, το Δικαστήριο στηρίχθηκε κυρίως στη σκέψη ότι τα εν λόγω προϊόντα διαθέ-

32 — Προαναφερθείσα απόφαση της 18ης Απριλίου 1991, Επιτροπή κατά Ελλάδας, σκέψη 8 (η υπογράμμιση δική μου).

33 — *Ibidem*, σκέψη 9.

34 — Βλ. αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1980, 168/78, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή τόμος 1980/Ι, σ. 181, σκέψη 31), της 15ης Ιουλίου 1982, 216/81, Cogis (Συλλογή 1982, σ. 2701, σκέψη 8), και προαναφερθείσα απόφαση της 4ης Μαρτίου 1986, Επιτροπή κατά Δανίας (σκέψη 17).

35 — Προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2002, Επιτροπή κατά Γαλλίας.

των ανάλογες ιδιότητες και ικανοποιούν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών (σκέψεις 24 έως 27 της αποφάσεως), ενώ μόνον επικουρικής αναφέρθηκε στο γεγονός ότι τα οικεία προϊόντα τυγχάνουν όμοιας φορολογικής μεταχειρίσεως και υπάγονται στην ίδια διάκριση της συνδυασμένης ονοματολογίας (βλ. σκέψεις 27 και 28 της αποφάσεως).

με αδιάσειστο τρόπο ότι τα επίδικα ποτά είναι ομοειδή κατά την έννοια του άρθρου 90, πρώτο εδάφιο, ΕΚ· αντιθέτως, υφίστανται αντικειμενικά στοιχεία που συνηγορούν υπέρ της αντίθετης απόψεως. Εξάλλου, όπως ήδη υπενθύμισα, η Επιτροπή δεν ζήτησε να επαληθευθεί αν εναλλακτικώς μεταξύ των εν λόγω ποτών υφίσταται σχέση ανταγωνιστικότητας κατά την έννοια του δευτέρου εδαφίου της εν λόγω διατάξεως.

105. Πέραν αυτού, το ότι τα ανήκοντα στην ίδια φορολογική κατηγορία «αιθυλική αλκοόλη» αλκοολούχα ποτά δεν είναι κατ' ανάγκη ομοειδή μεταξύ τους νομίζω ότι συνάγεται επίσης, όπως υπογράμμισε η Ελληνική Κυβέρνηση, από το γεγονός ότι στην εν λόγω κατηγορία εμπίπτουν και ποτά με σημαντικά μικρότερο αλκοολομετρικό τίτλο από εκείνο του ούζου (του οποίου ο αλκοολομετρικός τίτλος είναι περίπου 37,5 % vol). Πράγματι, κατά την έννοια του άρθρου 20 της οδηγίας 92/83, εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή «όλα τα προϊόντα με αποκτημένο ογκομετρικό αλκοολικό τίτλο άνω του 1,2 % vol, τα οποία υπάγονται στους κωδικούς ΣΟ 2207 και 2208 [...]» καθώς και «τα προϊόντα των κωδικών ΣΟ 2204, 2205 και 2206 με αποκτημένο ογκομετρικό αλκοολικό τίτλο άνω του 22 % vol». Τούτο επιβεβαιώνει ότι τα εμπίπτοντα στην εν λόγω κατηγορία προϊόντα δεν είναι κατ' ανάγκη ομοειδή στο μέτρο που δεν είναι εφικτή η εξομοίωση ποτών που έχουν αντίστοιχα, επί παραδείγματι, αλκοολομετρικό τίτλο 2 %, 24 % και 37,5 % vol.

107. Ως γνωστόν, «κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας διαπιστώσεως παραβάσεως, απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι διαπράχθηκε η φερόμενη παράβαση». Ειδικότερα, «[το εν λόγω θεσμικό όργανο οφείλει] να προσκομίσει στο Δικαστήριο τα αναγκαία για τη διαπίστωση της παραβάσεως στοιχεία, χωρίς να έχει τη δυνατότητα επικλήσεως οποιουδήποτε τεκμηρίου»³⁶. σε αντίθετη περίπτωση, η προσφυγή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

108. Αυτό ακριβώς επαληθεύεται, κατά την άποψή μου, στην προκειμένη περίπτωση. Άρα, κατόπιν των ανωτέρω, προκύπτει ότι η παρούσα προσφυγή είναι αβάσιμη και ως εκ τούτου απορριπτέα.

106. Εν συμπεράσματι, νομίζω ότι κανένα από τα επικληθέντα από την Επιτροπή επιχειρήματα δεν είναι ικανό να αποδείξει

36 — Απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-434/01 (Συλλογή 2003, σ. I-13239, σκέψη 21, με περαιτέρω παραπομπές). Βλ., υπό την αυτή έννοια, αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 1992, C-210/91, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 1992, σ. I-357, σκέψη 22), της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, C-217/97, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1999, σ. I-5087, σκέψη 22), και της 14ης Δεκεμβρίου 2000, C-55/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2000, σ. I-11499, σκέψη 30).

III — Επί των δικαστικών εξόδων

σίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Ελληνική Δημοκρατία ζήτησε την καταδίκη της αντιδίκου και ενόψει των όσων προεξέθεσα ως προς την έκβαση της δίκης, προτείνω την ικανοποίηση του αιτήματος.

109. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικα-

IV — Πρόταση

110. Υπό το φως των προεκτεθέντων, προτείνω, λοιπόν, στο Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι:

- 1) απορρίπτεται η προσφυγή ως αβάσιμη·
- 2) καταδικάζεται η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.